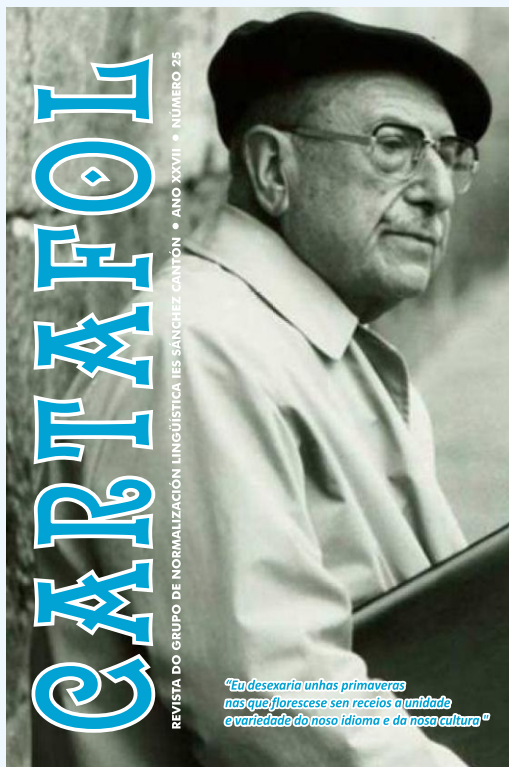

CARTAFOL

REVISTA DO GRUPO DE NORMALIZACIÓN LINGÜÍSTICA IES SÁNCHEZ CANTÓN • ANO XXVII • NÚMERO 25

*"Eu desexaría unhas primaveras
nas que florescese sen receios a unidade
e variedade do noso idioma e da nosa cultura "*

CARTAFOL

Revista feita polos membros e colaboradores do Grupo de Normalización Lingüística

Non sempre unha imaxe vale por mil palabras. Nin por cen. Aquí é onde nos números anteriores publicamos a foto dos membros do GNL. Este ano non temos aquí nin tempo nin espazo para dar unha imaxe de tanta colaboración. Máis de cen.

do Instituto Sánchez Cantón de Pontevedra.

Moitas grazas a todos

O GNL non se responsabiliza do contido das colaboracións. Non existe censura. Para ti, lector, tampouco. Non censures, resposta!

gnldosanchez@gmail.com

DIRIXE

XOSÉ L. JANEIRO ESPÍNEIRA

índice

- 3: A chuvia atopa den Regen
- 4: A profesora Stefanie Bauer visita o Sánchez Cantón
- 5: Visítanos Fran P. Lorenzo
- 6: A distancia social fainos partícipes de conversas alleas
- 7: 1.º Bach D
- 8: A miña manía - 1.º Bach B
- 9-10: Os sete ananos de segundo de bacharelato - Onda Sánchez
- 11: Racismo e solución
- 12: A silueta - 1.º ESO B
- 13: A mellora do sistema educativo
- 14: O racismo e as manifestacións
- 15: 4.º ESO D - 1.º Bach C
- 16: XXV Cetame de "Tarxetas de Nadal 2019/20"
Os clubs de lectura do 1.º de ESO con María Solar
- 17: 3.º ESO E
- 18: A pena capital
- 19: 2.º Bach A - 2.º Bach D
- 20-21: Branca de Neve, unha moza do século XXI
- 22: Galiza e o confinamento
- 23: XXVI Certame de Tarxetas do Nadal
- 24: 1.º Bach A - Parece que foi onte
- 25: Graduados en pandemias
- 26-27: Crónica sobre a visita científico - cultura a Santiago
- 28: 1.º Bach. E - A porca do Sr. Jurés
- 29-30: Branca de Neve - Mariñeiro
- 31: 2.º ESO A - Medo
- 32: 3.º ESO B - Atardecer
- 37-40: 3.º ESO E - Hegel
- 38: 1.º ESO C
- 39: 1.º ESO A
- 40: 1.º ESO D
- 41: Valente
- 42-47: Entrevista a Carlos Vila Sexto
- 43: 2.º Bach C
- 44: 4 ESO A
- 46: 4.º ESO C
- 48: 4.º ESO D - A nosa vida despois do Covid
- 49: As miñas expectativas
- 50-51: Moitas consecuencias á luz - 3.º ESO D
- 51: 2.º Bach B
- 52: Que tire a pedra quen estea libre de culpa
- 53: Branca de Neve
- 54: 2.º ESO B - Existe o dereito ao odio?
- 55: O club dos amorosos
- 56-57: 1.º Bach F - Branca de Neve
- 57: Onda Sánchez
- 58: Transitividade
- 59: O Anxo de Budapest
- 60: 2.º ESO D - Branco de Neve: un mozo senlleiro
- 61: O horto
- 62: Obradoiro de Poesía e Igualdade coa poeta Tamara Andrés
- 63: Medo a ser maior
- 64: O coronavirus e o bacharelato
- 65: 1.º TSEASD - O futuro
- 66: As expectativas
- 67: Os defuntos falaban Castelao
- 68: O curso que vén - Opinión: O vaso medio cheo ou medio vazio
- 69: O galego na música
- 70-72: Canso de buscar no Netflix series ou filmes que chaman a atención?
Deixa de buscar! Aquí tes 10 series galegas que non podes perder.
- 72: Entrevista os membros do club de debate
- 75: A función ten que continuar
- 76: Alexándor Vórtice, sempre no Cartafol

ENTREVISTA A

Carlos Vila Sexto

Por MARIÑA MACEIRAS

Carlos é un home polifacético, tímido e falador, creador de historias e presente nas nosas vidas, aínda que non o saibamos.

Naceu na Coruña en 1977, criouse en Ourense, estudou Comunicación Audiovisual na Universidade de Navarra e, ao rematar a carreira, marchou un ano aos Estados Unidos para estudar un curso de Especialización en Guión.

Con catorce anos gañou o V Premio Rúa Nova de Narración Xuvenil con Alén da aventura (editado con ilustracións do seu pai, o médico e pintor Roberto Vila Rodríguez). Repetiu premio ao ano seguinte con Gárgola. Dous anos máis tarde publicou Cara á fin da luz. quen pode dicir que, con dezasete anos, ten xa publicados tres libros... ademais del?

Cando e como te decataches de que querías ser guionista?

Moi pronto, como a iso dos trece, catorce ou quince anos..., cando empecei a escribir, porque me gustaba moito o cine, gustábame moito contar historias, gustábame moito ler..., aínda que non o oficialicei ata o día en que fun asinar os papeis para facer o ingreso na Universidade. Descubrí que había unha carreira que era Comunicación Audiovisual e entón foi cando vin que podía xuntar a

miña paixón polo cine e a tele, coa paixón que tiña pola escritura, e entón dixer: "Ben, pois se pode sumar as dúas cousas, podo ser guionista". Eu coido que igual foi aí, nese momento (aínda que naceu antes), aos dezasete anos, cando oficialicei xa a cousa, e dixer: "Vale, quero ser guionista!"

Onde te formaches?

Como escritor, coido que me empecei a formar no meu colexio, en Ourense. Despois xa fun estudar á Universidade de Navarra, Comunicación Audiovisual, durante catro anos, e xa, despois, marchei un ano a Estados Unidos, a Los Angeles, para estudar un curso de Especialización en Guión.

Cal foi o teu primeiro traballo?

O primeiro traballo que tiveron deume unha antiga compañeira de clase, que traballaba para Sogecine daquela, que era a antiga produtora de cine de Prisa TV (era Canal Plus). E foi nada máis volver eu de Los Angeles, cheguei a Madrid e contratoume Sogecine como consultor externo, para facer análises de guións de longametraxes que enviaban á produtora; eu e outras persoas faciamos iso, liamos os guións e dicíamos: "Este guión a min funcióname, por estes motivos, ou non me funciona por estes outros". E ese foi o primeiro traballo que tiveron, ao mesmo tempo en Sogecine e en

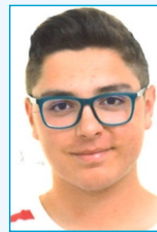
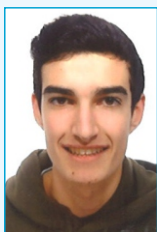
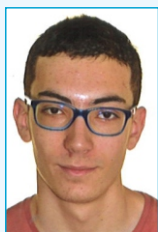
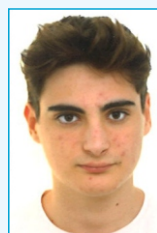
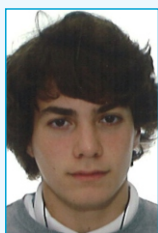
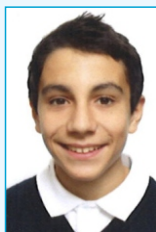
Lolafilms, que era outra produtora. Pero o meu primeiro traballo xa cunha nómina en serio, foi o que teño agora mesmo, e no que non parei durante dezaioito anos, que foi en Boomerang TV, onde me contrataron xa como guionista.

Poderías dicirnos como foi o de meterte, despois da Universidade, directamente nunha cadea?

Pois iso foi un pouco sorte, a verdade, foi estar no momento adecuado e dar coa persoa adecuada, porque eu estivera facendo prácticas en Telecinco, en Estudios Picasso, ao terminar a carreira, e alí coñecín a unha persoa, que era o meu xefe inmediato, e a esa persoa intentaron contactala cando naceu Boomerang TV para o departamento de ficción, pero como xa estaba traballando noutra cousa, propúxome a min, entón eu fun coñecer ao produtor que lle propuxera a el o traballo, e coñeceume, ofreceume a min, eu aceptei, e cando el me aceptou a min tamén, entón pois... abríuseme o ceo..., e dende entón eu seguí nesa produtora dezaioito anos, así que tiven moita sorte. Antes había pouca xente dedicada ao guión, que estivese formada en guión, e entón era máis sinxelo tamén atopar traballo nunha produtora, nunha cadea. Agora hai moita xente que quere dedicarse á televisión, co cal é máis complicado, hai máis oferta, hai máis cadeas e todo, pero tamén é certo que hai moita máis demanda e competencia, co cal... tiven sorte de empezar nese momento.

Cal foi o primeiro guión que escribiches ti?

O primeiro que escribín, xunto con Javi Holgado, foi para unha serie que se chamaba *Un lugar en el mundo*, que emitiu Antena 3. Ía sobre un médico que vivía en Madrid e que sufriu unha traxedia persoal ao principio da serie, e, debido a iso, marchaba vivir a un pobo da serra. Foi unha serie que, aínda que a escribimos con todo o agarimo, era malísima e non a viu ninguén, non tivo nada de audiencia, só a viron dous millóns de persoas. Durou cinco capítulos, e ao quinto

CURSO 2019 - 2020

2.º BACH. C

quitárona, aínda que a serie tiña trece capítulos gravados.

E cal foi o primeiro dos teus guións que tivo un éxito notable na televisión?

O primeiro foi xa *Motivos*

personales (Telecinco), que foi a segunda serie que creamos Javi máis eu. Se *Un lugar en el mundo* era do ano 2001-2002, e emitírase no 2003, *Motivos personales* empezamos escribila no ano 2003 e durante o 2004, e empezouse a emitir no 2005. E esta serie si que tivo moita audiencia, chegárona ver sete millóns de persoas, algún dos capítulos.

Cal é, na túa opinión, o teu traballo máis exitoso?

O meu traballo máis exitoso... polo de agora está sendo criar aos meus fillos, tamén é o máis complicado. Agora ben, se te refíres ao meu traballo sobre papel, ao de guión, dividiríao entre *Motivos personales*, polo éxito de audiencia que tivo, e tamén *Los misterios de Laura* (TVE), porque foi a primeira serie española

que se adaptou nos Estados Unidos, entón iso é un motivo de orgullo!, ver que o teu traballo collérono os americanos, que son os que sempre tes ti de referencia, cos que sempre intentas identificarte, e fixeron a adaptación para alí.

Estás orgulloso de *Los misterios de Laura*?

Si. Moito. Moito porque, xa che digo, é a primeira serie adaptada na historia de España aos Estados Unidos e aínda está a xente lembrándoa con moito agarimo. Hai moitos fans en redes sociais que sempre piden a volta de *Los misterios de Laura*, que preguntan se sacamos outra novela baseada na serie... Entón estamos aí... como moi satisfeitos, tanto Javi coma min, que fixemos o guión e escribimos o libro xuntos, e por iso, por unha

CURSO 2019 - 2020

4.º ESO A

banda dános moita pena que terminase, e pola outra dis: "Ben, terminou, pero non nos quedou unha espiñiña cravada, fixémoslo ben!".

Como xurdiu a idea de *Los misterios de Laura*?

Pois xurdiu porque o noso xefe na produtora, despois de estar durante un tempo encargándonos cousas un pouco concretas, e vendo que estabamos respondendo un pouco ás peticións das cadeas, díxonos un día: "Mirade, como non me están gustando os proxectos que estades facendo, cando nolos piden das cadeas, ide ao voso despacho, pensade no que queirades, e traédesme o que sexa". E entón foi cando empezamos a considerar mmmmm..., ben, pois se podemos pensar no que nos dea a gana, imos pensar nunha serie das que nos gustan...; xa que, tanto ao meu compañeiro, Javi Holgado, como a min, nos gustaban moito as series americanas clásicas de misterio, *Murder, she wrote*, *Colombo*..., entón tomámoslas como referentes e dixemos: "Imos facer unha policía que sexa... -como estabamos, ademais, en plena época de CSI, de policías que investigaban con moita ciencia-, pois imos facer unha policía que non teña nin idea de ciencia, e que sexa moi intuitiva, como podería ser Jessica Fletcher, e que nos sexa moi achegada". E, a partir de aí, xurdiu *Laura Lebel*.

Cando colleron a serie nos estados Unidos, corrixiron o guión ou respectárono? E que opinas de como levaron a serie?

O primeiro guión respectárono case por completo; tiveron que adaptar unhas cantas cousas porque a idiosincrasia de Estados Unidos é moi distinta da de España, e as circunstancias, é un país diferente, cunha cultura diferente. Para que che fagas unha idea: a primeira escena da serie en España empezaba nunha charcutería, onde vai *Laura Lebel* preguntar onde está o friame, e xogamos coa confusión de se está a falar dun crime ou está a falar de comida ou... de que..., e en Estados

Unidos a primeira secuencia é unha persecución en coche, con disparos, onde *Laura Diamond* dispara a un criminal e voalle unha orella antes de que mate a alguén, entón forn comezos moi diferentes. Sen embargo, ese primeiro guión, a trama, respectárona enteira porque a súa intención era facer algo semellante, pero a partir de aí díxéronnos que ían facer guiños completamente novos, e iso foi o que fixeron. Colleron outras ideas para a súa serie e outros misterios novos para o seu personaxe. E parece que foi un experimento como moi... curioso, moi interesante; saíu unha serie diferente á nosa, a nosa era máis *Murder, she wrote*, máis *Colombo*, e a deles quedou como unha serie de máis acción. Ben..., ao final son produtos moi distintos, e funcionou... relativamente, tivo dúas temporadas, cancelaron unha terceira..., pero o resultado foi... bastante curioso...

Como te sentes cando pensas que outras persoas traballaron sobre un guión teu e o cambiaron facéndolle diferentes modificacións?

Ben..., se por exemplo te refíres ao caso de Estados Unidos, como é unha adaptación, ti xa sabes que a xente vai tocar o teu proxecto e estás encantado, e é máis, apetéceche ver que visión distinta teñen eles do que ti creaches, ver como son uns personaxes parecidos aos teus, pero

non iguais, e nese sentido está xenial; outra cousa é que ti escribas unha serie e chegue o equipo técnico ou artístico e convertan a túa serie, o teu guión, en algo que ti non tiñas na túa cabeza, iso xa che doe máis porque é o teu neno, e xa che doe; pero se sabes que é unha adaptación, entón o que queiran facer vai estar ben.

Mencionaches antes o libro dos misterios de Laura, *Laura y el misterio de la Isla de las Gaviotas*, poderías contarnos o por que dese libro?

Pois foi unha idea da editorial, de Plaza & Janés, que, vendo o tirón que tiña a serie, decidiu que era un bo material, ademais, para facer unha novela, e, de feito, *Los misterios de Laura* está moi baseada tamén, moi inspirada, nas novelas de Agatha Christie, de Conan Doyle..., entón pois era perfecto escribir unha novela con estes misterios, porque, ao final, é un xénero moi literario e, ademais, podíanos permitir xogar con cousas coas que non puideramos xogar durante a serie, como meter escenarios moi lonxe de España, meter explosións..., é dicir que, nese sentido, foi unha experiencia moi natural e moi enriquecedora.

Que prefires escribir, guiños para series ou películas, ou libros, ou mesturar?

Dende logo, libros, sen lugar a dúbidas, o que máis me gusta escribir son novelas, porque nas novelas estou eu escribindo, está o meu axente, que me axuda tamén con algunhas correccións, e despois está a editorial, que tamén me dá as súas correccións, e as correccións soen ser mínimas, porque confían moito no labor do escritor e, ao final, o produto que sae, o libro en si, cando ti o colles, pois é igual ca o que ti escribiches. Sen embargo, cando ti escribes un guión, despois hai moita máis xente que intervéñ no proceso... directores, actores, produtores..., moitísima xente que se encarga cada unha dunha tarefa e, ao final..., primeiro, o guión sempre remata quedando un pouco desvirtuado porque... é necesario, porque... hai moita xente

COVID-19 - 2020

que inflúe despois no proceso, e despois tamén porque é..., o de escribir guións é duro, porque é unha pelexa coas cadeas, porque tes que estar aí... ata que consigues sacar unha serie adiante, tes que estar convencendo a un montón de directivos de cadeas de que a serie ten que ser como ti a tes na cabeza, e despois, aínda por riba, a serie póñencha nun día horrible da semana, ou prográmancha fatal, ou che poñen unha morea de anuncios e entón a xente que está a vela levántase e vaise porque se cansa..., entón hai moitísimos factores, á parte do teu traballo, que rematan influíndo no resultado final, por iso prefiro sempre escribir libros que é como o máis puro, o máis sinxelo.

E, dentro do guión, que prefires escribir, series ou películas?

A ver..., é que as dúas teñen o seu aquel... Eu sobre todo escribín series, e teño un par de guións escritos, pola miña conta, de longametraxe; e eu pensaba que as longametraxes eran moi sinxelas de escribir porque, ao fin e ao cabo, cando ti escribes unha serie, é coma se estiveses escribindo pequenas películas, e eu cheguei a escribir capítulos de noventa minutos,

practicamente, que son xa unha duración como de longametraxe, e nese momento pensas: "Ben, pois entón ten que ser moi sinxelo escribir unha película, porque me escribín vinte e seis películas pequenas para unha serie". Pero.. escribir unha longametraxe obrígate a condensar moito a información e a ser moi preciso no que queres contar en cada diálogo; se un personaxe dunha serie non di o que ten que dicir nun capítulo, non pasa nada, xa o dirá no seguinte, ou lembras que necesitabas unha escena dun estilo para definir a este personaxe ou para que a historia xa empece a ir por este camiño..., e dis: "Ben, non pasa nada, pásao ao anterior, ou pásao ao seguinte", pero na longametraxe non é así, tes este espazo e aquí tes ti que buscar as fabas. Entón.. cóstame quedarme cun dos dous, porque os dous son moi complicados..., e moi entretidos de facer tamén...

Que che gusta máis, escribir guións a partir das túas propias ideas ou que che poñan as cadeas algunhas pautas, ou adaptar novelas escritas por outra persoa? Que che resulta máis sinxelo, crear unha serie dende cero ou dende unha novela?

Crear dende cero. Crear dende cero sempre é o máis sinxelo porque, ao final, cada vez que che impoñen unhas pautas, tes que metelas na túa cabeza e tes que obrigarte a pensar como cres que queren pensar os das cadeas, entón sempre é mellor partir de cero e que ninguén che poña cortapisas, que ninguén che poña obstáculos, que che digan: "Veña!, o que queiras", entón así é moito máis divertido!

Cando escribes un guión, cales son as primeiras cousas que decides, cal é máis ou menos o proceso que segues?

Pois, cando penso unha historia, gústame moito, (non sei se isto faino moita xente ou non), a min gústame moito pensar no tema, gústame saber de que vai a miña historia..., se é unha historia que vai sobre a perda, que vai sobre superar a dor, se é unha historia que trata da amizade, que trata do amor cara aos pais, cara aos fillos..., e o que intento pensar sempre tamén é..., ben, estás tamén pensando no protagonista, e estás pensando tamén nun punto de arrinque..., e, principalmente, no universo, obviamente, onde vai ter lugar..., se vai estar ambientada no mundo da política, no mundo das grandes

CURSO 2019 - 2020

4.º ESO C

corporacións, se vai estar ambientada no mundo do fútbol..., pero, sobre todo, é o tema, saber de que vai, e quen é o teu protagonista, porque iso, ao final, é o que vai enganchar á xente, o tema da historia e o prota; ademais a xente vaise identificar con ese protagonista..., é o suficientemente empático?, vai ser humano, para que a xente o recoñeza e se sinta identificada?, para que queira acompañalo nesta viaxe?... Entón eses son os dous primeiros paus, as dúas primeiras pedras que hai que poñer.

Con cal serie o pasaches mellor escribíndoa?

Poisss... de novo teño que dicirche que con *Los misterios de Laura* e tamén con *Motivos personales*. Pero..., vou dicir *Los misterios de Laura*, porque *Motivos personales* foi moi divertido escribila, pero moi duro tamén, porque tiñamos moita presión enriba, tiñamos moi pouco tempo para escribir, entón tiñamos unha carga de traballo brutal, aínda que nos divertíamos moito escribíndoa; sen embargo, con *Los misterios de Laura* tiñamos máis tempo para escribir, e podíamos permitírnos... o tardar un pouquiño máis, o demorarnos máis cos guións, e, ademais, en cada guión, faciamos sempre unha homenaxe a un xénero distinto de misterio, a películas de espías, a Agatha Christie, a Sherlock Holmes, e así cada capítulo tiña un ton diferente e era moi divertido tamén.

E con cal guión é co que máis sufriches?

Co que mais sufrín..., pois houbo algúns guións dalgúns capítulos de *Un lugar en el mundo*, esa primeira serie que che contaba antes, que me deron bastante traballo, porque eu, ademais, era novato, era o meu primeiro traballo, e entón... foi difícil traballalos, e despois venderllos tamén, a algúns actores e actrices, en concreto a unha actriz, que se poñían como moi..., que tiñan moitas dúbidas sobre o guión... Pero non lembro tampouco un guión dun proxecto meu que dixera: "Isto está a ser un inferno". Si lembro épocas

concretas de moito traballo, de moito pelexarme cos meus xefes, ou coas cadeas, pero non hai un guión en concreto co que sufrise. Sobre todo disfruto os guións, máis ca sufrilos, co cal penso que teño bastante sorte polo de agora.

Gustaríache que algunha das túas series que xa remataron, se retomara ou se fixera unha segunda parte ou unha precuela ou algo diso?

Pois mira, aínda que sempre estamos coa cousa de que *Los misterios de Laura* estaría ben retomala e que tivera unha cuarta temporada, porque a cancelaron de xeito un tanto estraño, tamén é certo que non me gusta retomar vellos proxectos; gústame empezar sempre cousas novas, entón, unha vez superada xa a dor de ter perdidas xa esas series, de ter sido canceladas, gústame sempre pasar a outra cousa e inventar historias novas.

Tes algún guión dalgunha serie que aínda non se emitira e que teñas ganas de que se emita?

Si. Teño unha serie, en concreto, que estamos intentando sacar adiante, que está a primeira temporada case escrita, e está ambientada en Galicia, é un thriller que mestura, ademais, elementos fantásticos, e estou coma tolo para que esa serie poida venderse algún día a unha cadea ou a unha plataforma e saia adiante... Xa veremos...

E tes algún proxecto novo de guión?

De guión..., aparte deste que che dixen antes, deste thriller que me encantaría que vira a luz, estou intentando sacar proxectos na miña produtora, en Boomerang, que si vou traballando para ver se algún interesa nalgunha plataforma, entón estou como lanzando, tirando, varias canas en varias partes do río, a ver se pica algún peixe, e, mentres tanto, sigo escribindo novelas, sigo intentando sacar novelas adiante.

E que é o que recomendas agora á xente que estea neste momento na situación que estabas ti daquela, recién saído da carreira e querendo buscar un traballo como guionista?

O que recomendo sempre: a primeira cousa, sempre, é ler moito, porque é superimportante, se queres escribir, ler un montón, non podes ser guionista se non les novelas, ou ensaio, ou o que sexa..., hai que ler un montón e ver un montón de cine e de televisión. Recomendo moito tamén viaxar, non ter présa en terminar de estudar e poñerte a traballar inmediatamente, sempre é boa a viaxe para formarte, para completar esa formación... E despois recomendo tamén, en lugar de empezar a mandar currículos a todas partes, que sentes a escribir, escribe todo o que poidas, porque, máis importante ca un currículo, para que vexan onde estudiaches, é se tes algo que lles poidas ensinar..., "Mirade!, isto é o que escribín, escribín contos - aínda que non os publicases, dáme igual-, escribín unha novela, escribín poesía"... que vexan que tes sensibilidade, e que tes iniciativa, e que tes ganas de escribir, iso é o fundamental.

Media hora de entrevista e rematamos! Quedaron cousas no tinteiro, para poder volver entrevistalo..., para poder invitalo a vir ao instituto e preguntarlle todo o que queiramos directamente... Non falamos da súa última serie na tele, *Presunto culpable* (Antena 3), que comezaron a botala cando empezamos este curso... Non falamos de libros porque a entrevista ía sobre os guións, e non falamos da triloxía de novelas que anda a presentar estes días, *As crónicas do viaxante*, das que xa saíron as dúas primeiras, *O pasaxeiro 19* (homenaxe ás novelas detectivescas de Agatha Christie) e *O cuarto imposible* (historia de terror ambientada nunha casa encantada), e está a piques de saír a terceira, *O corazón do Díaño* (novela de piratas), aínda que xa as temos na nosa biblioteca.

